

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตของมนุษย์มากขึ้น ทั้งในด้านการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาความคิด ดังปรากฏในการถ่ายทอดความรู้ผ่านเว็บไซต์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่ออื่น ๆ แม้ว่าปัจจุบันข้อมูลสารสนเทศมีมากมายหลายรูปแบบ แต่หนังสือเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญยิ่งรูปแบบหนึ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทักษะการอ่านเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อเสริมสร้างชีวิตที่ดีในสังคมและเป็นหัวใจของการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังที่ ครุรักษ์ ภริมย์รักษ์ (2541 : 65) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญอย่างเอกอนันต์ต่อวิถีชีวิตมนุษย์ในสังคมโลกปัจจุบัน ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สรรพวิทยาการทั้งหลาย ตามความสนใจของผู้คนทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าจะอยู่ในสาขาวิชาชีพใด ผู้ที่อ่านมากย่อมรู้มาก ประสบความสำเร็จมากและได้เปรียบผู้ที่อ่านน้อยเสมอ การอ่านเป็นอาหารสมองที่ช่วยพัฒนาสมองให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ นอกจากนี้การอ่านยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาอารมณ์และจิตใจ สนองความต้องการทางด้านจิตใจ ช่วยให้ผู้อ่านมีความสุขและบันเทิงใจ จึงอาจกล่าวได้ว่า การอ่านมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยรวมรวมทั้งเครือข่ายที่โยงใยไปทั่วโลก ในฐานะที่สังคมโลกเป็นสังคมของการอ่านในสังคมแห่งการเรียนรู้ ทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือการอ่าน เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือเข้าสู่ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ตลอดเวลา ทำให้อยู่ในโลกได้ดี มีความสุข เพราะทัดเทียมกับผู้อื่นและอยู่กับผู้อื่น ได้อย่างมีศักดิ์ศรีเสมอกัน (แมนมาส ขวลิต. 2545 : 4-5) เช่นเดียวกับแนวคิดของวิชา ทรวงแสง (2541 : 2) ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาคนในชาติที่สำคัญอย่างยิ่งคือ การอ่านและนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ เป็นกุญแจไขความรู้ซึ่งมีอยู่มากมายในโลก ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเท่านั้น จึงเป็นผู้ที่สามารถดำรงตนสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่สังคมและนานาชาติได้

สภาพการอ่านของคนไทยในปัจจุบันและอนาคตจะดีกว่าในอดีตมากและจะดีขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยผลของการรณรงค์ แต่สำหรับนิสัยรักการอ่านของคนไทยนั้นยังอยู่ในระดับน้อยมาก กล่าวคือ โดยทั่วไปจะพบว่าคนไทยยังปล่อยให้เวลาว่างให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ จนกระทั่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (2531 : 29) ได้ปรารภว่า

ประเทศไทยเป็นประเทศด้อยพัฒนาในด้านการอ่านหนังสือโดยให้สถิติว่า พลเมืองไทย 50 ล้านคน เฉลี่ยแล้วอ่านหนังสือคนละ 5 หน้ากระดาษต่อปี ซึ่งเป็นอัตราที่น้อยมาก รัฐบาลกำหนดให้ปี 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่านและประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติและกำหนดให้การส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย เป็นนโยบายที่สำคัญประการหนึ่ง โดยการรณรงค์การเรียนรู้หนังสือในระดับที่ใช้การได้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาระดับความสามารถในการอ่านของประชาชน และเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ด้วยตนเองของประชาชน โดยมีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชน และประชาชนได้ใส่ใจในเรื่องการอ่านหนังสือไทย ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดปัญญาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มุ่งสู่การพัฒนาประเทศ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมาถึง การจัดการศึกษาในแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนาระหว่างด้านต่าง ๆ ได้ และเพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลาและบริบทของสังคมไทย (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2542 : 1) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน เป็นจุดหมายหลัก เนื่องด้วยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคนและคุณภาพของคนด้วยเหตุผลที่ว่าคนเป็นทั้งเหตุ ปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจและสังคม เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีคุณลักษณะมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีวินัยในตนเอง มีความใฝ่รู้และพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 5-6) ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวคือ การปลูกฝังนักเรียนให้มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านย่อมเป็นผู้ที่มีความรู้กว้างขวาง สามารถนำความรู้ไปพัฒนาทางด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคมให้ดีขึ้นได้

นิสัยรักการอ่านมิได้เกิดเองโดยธรรมชาติ จำเป็นต้องอาศัยการปลูกฝัง กระตุ้นและส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านนั้นจำเป็นต้องทำตั้งแต่อายุยังน้อย ๆ (ศรีรัตน์ เจริญถิ่นจันทร์, 2542 : 38) ทั้งจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว เมื่อเด็กก้าวเข้าสู่ระบบการศึกษา เป็นหน้าที่โดยตรงของสถาบันการศึกษาในการพัฒนาการอ่านของผู้เรียน เพื่อให้เป็นสังคมแห่งการอ่านด้วยการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายรูปแบบ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน จึงได้ประกาศให้ปี 2546 เป็นปี

แห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังให้เด็กไทยรักการอ่านหนังสือและสรรค์สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมทั้งในระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ แต่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านยังไม่ได้กระทำกันอย่างเต็มที่และเหมาะสม เนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจเด็กและมีความตั้งใจจริงที่จะทำงานนี้ แม้จะมีบุคลากรที่มีคุณสมบัติพอที่จะทำได้ แต่ก็ยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ดีที่หลากหลาย จึงเป็นไปได้ค่อนข้างยากที่จะหวังให้คนไทยมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งจากการสำรวจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของประชากร พบว่าในปี 2548 ผู้ไม่อ่านหนังสือมีแนวโน้มลดลงเหลือร้อยละ 30.9 ซึ่งสาเหตุหลักของการไม่อ่านหนังสือของคนไทยในทุกวัยคือ การชอบฟังวิทยุ ดูทีวี มากกว่าการอ่าน (การอ่านหนังสือของคนไทย. 2549 : 5) ดังที่ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2542 : 40) กล่าวว่า สาเหตุที่คนไทยขาดนิสัยรักการอ่านนั้นมีสาเหตุประการหนึ่ง มาจากอิทธิพลจากสื่ออื่น ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ แดทบันท์กึ่งเสียง และวีดิทัศน์ เป็นต้น

กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติมีหลักการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับประชาชนและให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งสถานศึกษา อาจจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาทั้งสามรูปแบบ เพื่อให้สามารถพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากกลไกและการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะรองรับดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางและเป้าหมายดังกล่าว สมควรให้มีกฎหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นอย่างมีระบบและต่อเนื่อง มีการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา อันจะมีผลในการพัฒนากำลังคนและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2551 : 11)

การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับทุกคนในสังคมไทย ให้เห็นความสำคัญและสนใจการ

เรียนรู้ในหลายรูปแบบ เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ปรับทัศนคติของสังคมให้ยกย่องผู้ที่ใฝ่ศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นคนที่มีคุณค่า มีความขยันหมั่นเพียรและสามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้และปรับตัวรองรับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและความรู้อย่างกว้างขวาง จึงมีความจำเป็นในการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพของเมืองและชุมชน โดยเปิดพื้นที่ทั้งสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นสถานที่เรียนรู้ของคนในชุมชน โดยจัดกิจกรรมหลังเวลาเรียนในโรงเรียน ขยายหลักสูตรสำหรับคนทั่วไปในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย เพิ่มการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์กีฬา พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยสำรวจความต้องการของผู้เรียน จัดหลักสูตรที่มุ่งให้ประชาชน ผู้รู้ในพื้นที่เป็นผู้สอน มีหลักสูตรสำหรับผู้ประกอบการเรียนรู้เพื่อเป็นผู้จัดการกรรมการเรียนรู้ เช่น นักการศึกษา ผู้ฝึกกีฬา ผู้นำเยาวชน บรรณารักษ์ห้องสมุด ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ อาสาสมัคร เป็นต้น และจัดทำปฏิทินการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของสาธารณชน รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเบื้องต้นที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยกำหนดมาตรการจูงใจ อาทิ การลดหย่อนภาษีให้ภาคเอกชนที่ร่วมลงทุน และส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในสถานประกอบการ เป็นต้น ปรับปรุงกฎ ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้เอื้ออำนวยและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาสถานที่เรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมจากระบบข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทุกคนสามารถเข้าถึงผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งจัดหน่วยให้คำปรึกษาสำหรับการเรียนรู้เพื่อแนะนำการเรียนที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สนใจเรียน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2546 : 56-57)

จากสภาพการณ์ดังกล่าวนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน การที่จะปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านนั้น ควรมีการพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมที่จะช่วยส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็กให้ยิ่งขึ้น การพัฒนานิสัยรักการอ่านสามารถทำได้หลายวิธี ดังที่ อภินันท์ สวาสดิ์พงษ์ (2531 : 115-116) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมที่ครูบรรณารักษ์จัดมากที่สุดคือ การเล่านิทาน รองลงมาคือ การเล่าเรื่องจากหนังสือ การแนะนำหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ การจัดนิทรรศการ การรวบรวมผลงานเขียนของเด็ก การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การจัดทำรายชื่อหนังสือที่น่าสนใจ เกมแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ

และการได้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ สหัชยา จีนสมบุรณ์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสายน้ำทิพย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2526 ของโรงเรียนสายน้ำทิพย์ จำนวน 140 คน ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เด็กนักเรียนต้องการให้บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนจัดมากที่สุดคือ การแข่งขันตอบคำถามจากหนังสือรองลงมาคือ การจัดให้มีชมรมห้องสมุด สำหรับเกษตรสุรางค์ สักกะบุชา (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมพลบุรีจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 16 คน พบว่า นักเรียนที่ได้ใช้เทคนิคแม่แบบมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบกับนักเรียนที่เรียนตามการสอนปกติมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.05

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยด้านรักการอ่านสำหรับเด็กและเยาวชนขึ้น โดยหวังว่าการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยด้านรักการอ่านสำหรับเด็กและเยาวชนจะช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กและเยาวชน ช่วยให้สนใจในการอ่านและใฝ่รู้ ใฝ่เรียนมากยิ่งขึ้น สามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ โดยมีเนื้อหาความรู้ที่ได้จากการอ่านเป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะเพิ่มพูนมากขึ้นตามศักยภาพและความสนใจของแต่ละคน สมดังเป็นเยาวชนไทยในสังคมแห่งการเรียนรู้

คำถามการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยด้านรักการอ่านสำหรับเด็กและเยาวชน ชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม มีกิจกรรมเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชนบ้านหม้อ ตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยด้านรักการอ่านสำหรับเด็กและเยาวชน ชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยด้านรักการอ่านสำหรับเด็กและเยาวชน ชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กและเยาวชน ชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม อายุระหว่าง 7-15 ปี จำนวน 71 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กและเยาวชน ชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม อายุระหว่าง 7-15 ปี ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ เด็กและเยาวชนตามแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย โดยใช้เนื้อหาตามพระราชบัญญัติ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 8 (1), (2) มีสาระสำคัญระบุว่า มาตรา 8 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ดำเนินการเพื่อ เป้าหมายในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อ การเรียนรู้ตลอดชีวิต

(2) ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการ ยกย่องคุณภาพชีวิตทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

3. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สำรวจ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพร้อมทั้งเก็บ รวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านหม้อ โดยใช้ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แจกแบบประเมินพฤติกรรมการนิยัรักการอ่านให้กับผู้ปกครอง

ขั้นที่ 2 การวางแผน จัดทำแผนปฏิบัติการการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งออกแบบ กิจกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านหม้อ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนและสังเกตพฤติกรรมการ เข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ซึ่งการจัดกิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรม จัดเฉพาะวัน เสาร์-อาทิตย์ และช่วงเวลาหลังเลิกเรียน ตั้งแต่เวลา 16.00 – 18.00 น.

ขั้นที่ 4 การประเมินผล แจกแบบประเมินพฤติกรรมการนิยัรักการอ่านให้กับ ผู้ปกครอง และนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาวิเคราะห์สรุปผล

4. พื้นที่ในการวิจัย

ชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

5. ระยะเวลาในการวิจัย

มกราคม 2553 – มีนาคม 2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุมชนบ้านหม้อ หมายถึง ชุมชนที่อพยพมาจากจังหวัดนครราชสีมา เพื่อแสวงหาที่ทำมาหากินใหม่ซึ่งประกอบอาชีพปั้นหม้อเป็นอาชีพหลักและมีการสืบทอดอาชีพการปั้นหม้อเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ วิธีการ ความสามารถและประสิทธิภาพของบุคคลในท้องถิ่นที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิต โดยได้รับการถ่ายทอดมาผ่านการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้เหมาะสมกับยุคสมัย จนสามารถสร้างเป็นผลงานการปั้นขึ้นในชุมชนบ้านหม้อ โดยร่วมมือกับผู้วิจัยช่วยกันกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กได้สร้างชิ้นงานและผลงานผ่านนิทานหน้าเดียวและนิทานที่เป็นรูปเล่มพร้อมทั้งวาดภาพประกอบเนื้อหาเพื่อเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับวิธีการปั้นหม้อได้อย่างถูกต้องและช่วยให้คนรุ่นหลังได้อ่านประวัติความเป็นมาของการปั้นหม้อในชุมชนบ้านหม้อ

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง บ้านภูมิปัญญาด้านการปั้นหม้อ หนองเลิงเป็นแหล่งวัดอุทิศที่ประกอบไปด้วยโคลนตมและดินเหนียวที่ใช้ในการปั้นหม้อ ศาลากลางบ้านและบ้านผู้วิจัยที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านหม้อ โดยผู้วิจัยและเด็กและเยาวชนได้ร่วมกันจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเป็นนิทรรศการและมุมหนังสือที่ให้ความรู้หนังสือนิทาน ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยด้านรักการอ่าน

แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการปั้นหม้อ ซึ่งสามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด เจตคติ และวิธีปฏิบัติตนไปสู่บุคคลอื่นได้

เด็กและเยาวชนชุมชนบ้านหม้อ หมายถึง เด็กและเยาวชน อายุ 7-15 ปี ที่อยู่ในชุมชนบ้านหม้อ จำนวน 20 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยด้านรักการอ่าน ในชุมชนบ้านหม้อนอกเวลาเรียน ได้มาโดยสมัครใจ

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้อบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านหม้อที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ จำนวน 20 คน ทำหน้าที่ช่วยผู้วิจัยสังเกต ติดตาม และประเมินผลพฤติกรรมการอ่านของเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านหม้อ

นิสัยด้านรักการอ่าน หมายถึง ความพึงพอใจและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เกี่ยวกับการอ่าน วัสดุการอ่านทุกชนิด ซึ่งเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยด้านรักการอ่าน หมายถึง การสร้างกิจกรรมส่งเสริม นิสัยด้านรักการอ่านสำหรับเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) สำรวจ ศักยภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านหม้อ 2) การวางแผน จัดทำแผนปฏิบัติการการจัดกิจกรรม 3) การปฏิบัติ ดำเนินการจัดกิจกรรมตาม แผน 4) การประเมินผล

กิจกรรมส่งเสริมนิสัยด้านรักการอ่าน หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่จัดทำขึ้น เพื่อให้กลุ่ม ตัวอย่าง (เด็กและเยาวชน) ได้มีการฝึกเสริมทักษะในการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ การทำกิจกรรม การเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการ ฝึกปฏิบัติ เพื่อเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะ เพิ่มขึ้นในด้านการอ่าน เกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่านเป็น และอ่าน จนเป็นนิสัย มีจำนวน 10 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 นิทานเล่มเล็กชุมชนรักบ้านหม้อ กิจกรรมที่ 2 ปั่นดินเล่าเรื่อง กิจกรรมที่ 3 การ์ดสื่อรักบ้านเกิดถิ่น กิจกรรมที่ 4 เชื่อมชีวิตชีวิต กิจกรรมที่ 5 หนึ่งวันหนึ่งข่าว กิจกรรมที่ 6 ธรรมชาติบำบัดบ้านหม้อ กิจกรรมที่ 7 ปริศนาพา เพลิดเพลินรักการอ่าน กิจกรรมที่ 8 นิทานสัจธรรมสอนน้องรักอ่าน กิจกรรมที่ 9 เล่าเรื่องนิทานผ่าน หนังสือ กิจกรรมที่ 10 เติมแต่งจินตนาการนิทานส่งเสริมการอ่าน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จัดขึ้นใน วันเสาร์-อาทิตย์ และช่วงเวลาหลังเลิกเรียน ตั้งแต่เวลา 16.00-18.00 น.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เด็กและเยาวชน บ้านหม้อ ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีนิสัยรัก การอ่านและสามารถนำประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น